

Mælkeribruget i Danmark 1907.

Af Professor *B. Bøggild.*

Ligesom om Aarene 1905 og 1906 kan der ogsaa siges om 1907, at det har været et godt Aar for det danske Mælkeribrug. — Vel vare Priserne paa Smør og Flæsk ikke saa høje i 1907 som i 1906, men de opnaaede Priser vare dog gode, og samtidig var der en stærk Stigning i Produktionen af saavel Smør som Flæsk, hvorhos Oste-afsætningen var ualmindelig god hele Aaret.

Sommeren 1906 havde givet gode Afgrøder af Hø og Halm, og om Efteraaret var Vejret smukt og Græsningen god, saa at en stor Del af Besætningerne blev længe ude, og endnu i November var det godt Vejr for Afslutningen af Rodfrugternes Væxt og deres Optagning og Hjemkørsel, saa at Kvægets Vinterfodring kunde begynde under særdeles gunstige Vilkaar for Opnaelsen af en stor og fordelagtig Produktion, omend Oliekagerne vare i temmelig høj Pris.

Midt i December Maaned indtraadte der smukt Frostvejr, saaledes at der blev god Lejlighed til Isbjærgning. Frosten tiltog derefter mellem Jul og Nytaar, men allerede anden Januar blev der Omslag i Vejret, saaledes at Folk skyndte sig at faa Ishusene fyldte. — I de følgende Dage var der flere Gange Omslag fra Tø til Frost, hvorved der foranledigedes, at Vejene bleve glatte og Mælkekørselen vanskelig. Den 20de Januar indtraadte der igen stærk

Frost, og medens vi i nogle Dage havde haard Vinterkulde fra Øst, fik vi samtidig en aldeles mærkværdig høj Barometerstand (endog over 803 mm). — I Slutningen af Januar og de første tre Uger af Februar var det fremdeles Frostvejr, saaledes at de danske Farvande vare vanskelige at besejle; men Dampskibsforbindelserne til England opretholdtes dog, og omend Vejene ofte vare meget glatte, og der i Jylland af og til var Snefog, kom de betydelige Mælkemængder dog som Regel hver Dag frem til Mælkerierne.

Den 21de Februar havde vi her i Danmark en meget lav Barometerstand, samtidig med at der rasede en voldsom Storm over England og Tyskland, men de danske Eksportdampere toge dog ingen Skade, og den alvorligste Vanskelighed for Færdselen her i Danmark under den fremdeles hyppige Skiften mellem Tø og Frost var igen Vejenes Glathed. — I sidste Halvdel af Marts blev det om-sider hyppigt Solskinsvejr, men det frøs fremdeles om Natten, og Jordoverfladen blev stærkt udtørret. — I April var Vejret som sædvanlig ustadigt, men dog hyppigst koldt og blæsende, saaledes at al Plantevækst endnu i Begyndelsen af Maj var langt tilbage.

Først den 7de Maj, Børnehjælpsdagen, fik vi smukt Foraarsvejr, der gav Grøde og Frodighed, saaledes at Køerne kunde begynde at komme paa Græs ved Maanedens Midte, men allerede anden Pintsedag, den 20de Maj, indtraf der Regn og Kulde, — Termometret viste kun 2—3° R., saa at Køerne ikke kunde døje at være paa Marken, og al Plantevækst blev derefter i et Par Uger i kendelig Grad trykket af Kulden.

Ogsaa i Juni var Vejret noget koldere end normalt, og samtidig faldt der en stor Mængde Regn, — ja, Maanedens Nedbør blev endog mere end dobbelt saa stor som normalt; men al denne Regn og enkelte varme Dage fik den heldige Indflydelse, at der udviklede sig store Afgrøder af baade Sæd og Græs, saaledes at der blev rigelig

Næring til Køerne, og omend det ofte var koldt for dem paa Marken i det vaade Vejr, m a l k e d e d o g g o d t.

I de fleste Egne af Landet var der fremdeles god Græsning i de følgende Maaneder; men Vejrliget var i besynderlig Grad unormalt. — Paa Øerne og ogsaa i en stor Del af Jylland gav Juli, August og end mere September og Oktober kun lidt Regn, medens der særlig i Hjørring og Thisted Amter ogsaa i Juli og August faldt en rigelig Nedbør. Men heldigvis indtraadte der over hele Landet smukt Sommervejr i September, saaledes at den største Del af de rige Sædafgrøder kunde bjærges i fortrinlig Stand, Rodfrugternes Vækst forbedredes i glædelig Grad, og Køerne befandt sig godt paa Marken og v e d b l e v e a t m a l k e g o d t. — Som en karakteristisk Udtalelse kan det anføres, at en erfaren Landmand mellem Aalborg og Sæby skriver, at endog paa hans vaade Jorder maa 1907 regnes til de gode Aar, og paa tørre Jorder der paa Egnen har man kun sjældent haft saa god en Høst som i 1907; men at godt har det ogsaa været, at der til Bjærgning af saavel Hø som Sæd og Roer indtraf en tør Tid, saa at hvem, der passede paa og benyttede det gode Vejr, kunde faa alt bjærget i ret god Stand.

Under de saaledes kortelig beskrevne Forhold med en god Forsyning af Hø, Halm og Roer til Vinterfodringen og derefter en god, frodig og langvarig Sommergræsning er det ganske naturligt, at Nutidens Landmænd søge at drage størst mulig Fordel af de gode Priser paa Smør og Flæsk, idet de bestræbe sig for at forøge Produktionen af disse Eksportvarer ved at supplere det hjemmeavlede Foder med en anselig Mængde Oliekager til Køerne og Korn til Svinene. Og at Brugen af Handelsfoderstofferne har været stor, belyses ved Tallene i Tab. I; men her maa det ogsaa straks fremhæves, at Produktionerne af Smør og Flæsk derved ogsaa bleve større end nogensinde tidligere.

Af den i Tab. I angivne Overskudsindførsel var 917,₆ Mill. Pd. af Kornvarerne Majs, medens det tilsvarende Tal

Tabel I.

Danmarks Overskuds-Indførsel i Millioner Pund af

	Kornvarer*) uformalede og formalede	Oliekager og Oliekagemel	Klid og Majs- glutenfoder	Til- sammen
1900—1901	999.6	431.6	67.3	1498.5
1901—1902	1211.8	477.5	158.5	1847.8
1902—1903	1068.7	695.3	128.9	1892.9
1903—1904	1406.6	656.1	74.7	2137.4
1904—1905	1268.4	795.0	130.1	2193.5
1905—1906	1584.5	729.4	139.8	2453.7
1906—1907	1461.5	897.1	119.5	2478.1

for 1905—06 var 926 Mill. Pd., men til Skade for Svineavlens Rentabilitet blev Majsens dyrere og dyrere i Løbet af Aaret, idet Prisen steg fra $4\frac{1}{2}$ — $4\frac{3}{4}$ Øre og indtil 6 Øre pr. Pd., og da samtidig saavel den hjemmeavlede Sæd som alle indførte Kornvarer steg til en ret høj Pris, klagede mange Landmænd mod Aarets Slutning højlydt over, at Flæskepriserne vare forholdsvis for lave. — Aarets Gennemsnitspris for Flæsk fra Oktober til September kan dog angives til $41\frac{1}{3}$ —42 Øre, hvilket er en god Pris, og Overskudsudførselen af Flæsk i Landbrugsaaet blev $184\frac{1}{3}$ Mill. Pd., hvilket er 2 Mill. Pd. mere end i 1903—04, det Aar, der hidtil stod med den største Flæskeeksport, men i hvilket Gennemsnitsprisen paa Flæsk var c. 8 Øre mindre pr. Pd. end nu.

Ogsaa om alle Slags Oliekager gælder det, at Priserne vare høje, men for Bomuldsfrøkagerens Vedkommende, hvoraf der bruges særlig store Mængder, var Prisen dog ikke fuldt saa høj som i det nærmest foregaaende Aar, og

*) En betydelig Del heraf anvendes vel i Bagerier, Brænderier og Bryggerier; men da Mængden heraf ikke kan opgives, anføres her den samlede Overskuds-Indførsel.

det samme gælder Solsikkekagerne. — For Smørprisen og Smørekseptens Vedkommende skal her kun anføres, idet der iøvrigt henvises til Tidsskriftets Artikel desangaaende i den nu afsluttede Aargang S. 673—685, at Landbrugsaarets Gennemsnitspris pr. Pd. Smør var lidt over $96\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd., næsten 4 Øre pr. Pd. mindre end i det nærmest foregaaende Aar, men dog højere end Gennemsnittet for de tre foregaaende Aar, som er $96_{,15}$ Øre pr. Pd., og samtidig belyses Stigningen i Smørproduktionen ved at minde om, at Overskudsudførselen af Smør (indbefattet Smørret i eksporteret Mælk og Fløde) kan angives til 167 Mill. Pd., hvilket er c. 15 Mill. Pd. mere, end hvad Overskudsudførselen var i 1903—04 og 1904—05, og endog c. 18 Mill. Pd. mere end i 1905—06. —

Det fynske Andelsmælkeri, hvis Regnskab har været omtalt i de senere Aarsberetninger, har i Tidrummet $\frac{1}{11}$ 1906— $\frac{31}{10}$ 1907 haft ialt 8,190,982 Pd. Mælk, hvilket er en Stigning i Mælkemængden af 654,304 Pund. Heraf skyldes 311,875 Pd. en i Aarets Løb tilkommen Herregaard, medens den øvrige Stigning skyldes forøget Mælkemængde hos de gamle Andelshavere. Disses gennemsnitlige Mælkeudbytte pr. Ko angives i Aar til 6300 Pd., medens det i 1906 og 1905 var henholdsvis 6103 og 6114 Pd. — Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør har i Aar været $25_{,59}$, medens det i 1906 og 1905 var henholdsvis $25_{,99}$ og $25_{,78}$, og der ses saaledes at have været Fremgang i Mælkemængde og Mælkefedme.

Driftsudgifterne, der i 1906 og 1905 vare henholdsvis 395 og 366 Øre pr. 1000 Pd. Mælk, har i 1907 været 372 Øre, hvorhos der af Aarets Driftsudbytte er anvendt 2888 Kr. til en ny 20 Hestes Dampkedel, som Bestyreren angiver meget tiltrængtes, fordi den gamle var bleven for lille i Forhold til den i Aarenes Løb stærkt forøgede Mælkemængde.

Den opnaaede Gennemsnitspris pr. Pd. Smør angives til $96_{,52}$ Øre, hvilket er c. 4 Øre mindre end i 1906, men

c. $\frac{1}{2}$ Øre mere end Gennemsnittet for de tre foregaaende Aar. — Ostesalget er i 1907 ligesom i 1906 gaaet særdeles godt. Der er ostet 1,107,090 Pd. Skum. og Kærnemælk og 246,200 Pd. Sødmælk, og den største Del af Produktionen har været 25 pCt. Sødmælksost, som er bleven solgt i en Alder af 6—8 Uger til en Pris af 24—26 Øre pr. Pd.

Det samlede Resultat bliver, at Andelshavernes Nettoindtægt pr. 1000 Pd. Sødmælk hjemme ved Stalddørene, der i 1904, 1905 og 1906 var henholdsvis 33 Kr. 48 Øre, 35 Kr. 42 Øre og 36 Kr. 33 Øre, nu i 1907 har været 35 Kr. 35 Øre, hvilket er det samme som 14,₁₄ Øre pr. Kande, samtidig med at Skummetmælk, Kærnemælk og Valle alle Aar er leveret frit tilbage, idet Ostningen omfatter c. 16 $\frac{1}{2}$ pCt. af Mælkemængden.

Det samme store, meget mønsterværdige jyske Andelsmælkeri med stor Osteproduktion, som har været omtalt i de foregaaende Aarsberetninger, har med sædvanlig Imødekommenhed i Aar fremsendt omstaaende Regnskab angaaende Tiden 2. November 1906 til 1. November 1907. — Ogsaa her er der en anselig Stigning i Mælkemængden, nemlig fra 7,719,282 Pd. Mælk i 1906 til 8,771,232 Pd. Mælk nu i 1907, men erindres maa det jo, at der 1. Juli 1906 optoges nye Andelshavere med c. 100 Køer.

Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør har her været 25,₅₅, medens det i 1906 og 1905 var henholdsvis 25,₅₄ og 25,₆₂. — Driftsudgiften ses at have været 358,₆ Øre pr. 1000 Pd. Mælk, hvilket er mindre end i de to foregaaende Aar, da den nemlig var 410 og 373 Øre pr. 1000 Pd. Mælk, — en Nedgang, der synes væsentligst at maatte tilskrives den forøgede Mælkemængde.

Smørrets Salgspris har her været 96,₄₆ Øre pr. Pd., medens den i 1906 var 100,₀₆ og i de tre foregaaende Aar gennemsnitlig 95,₈₁, — altsaa en Nedgang i Sammenligning med 1906 af 3,₆₀ Øre, men dog 0,₆₅ Øre pr. Pd. mere end gennemsnitlig for de tre sidst foregaaende Aar. — Oste-

UDGIFTER
paa et jysk Andelsmælkeri med stor Osteproduktion.

	Ialt Kroner	Øre pr. 1000 Pd. Mælk
Kørsel.....	8966.44	102.2
Kul.....	3090.34	35.2
Emballage, Pergament m. m.....	533.45	6.0
Is.....	202.65	2.3
Olie og Fedt.....	181.10	2.1
Lønninger.....	6645.45	75.6
Salt, Farve, Kalk, Soda o. l.....	1666.05	19.0
Inventarets Vedligeholdelse.....	3230.38	36.8
Bygningernes Vedligeholdelse.....	807.56	9.2
Mælkevognenes Vedligeholdelse.....	852.05	9.6
Ny Bøger, Porto, Rejser m. m.....	615.15	7.0
Skatter, Renter og Afdrag.....	4053.65	46.2
Andre Udgifter.....	654.27	7.4
Ialt...	31498.54	358.6

INDTÆGTER
paa et jysk Andelsmælkeri med stor Osteproduktion.

Salg af 301818 Pd. Smør (à 96.35 Øre).....	290804.88 Kr.
— - 259213 ¹ / ₂ Pd. Ost.....	85527.21 —
Andelshaverne 5178687 Pd. Skum- og Kærnemælk.	51786.87 —
— 2655125 - Valle.....	6637.81 —
— 238 - Fløde.....	71.60 —
Salg af Mælk og Fløde.....	5192.45 —
Indvundne Renter.....	1304.05 —
Andre Indtægter.....	478.73 —
Ialt...	441803.60 Kr.

Der er ialt indvejet 8771232 Pd. nymalket Mælk, alt-
 saa er Mælken udbragt i..... 5.04 Øre pr. Pd.

Der er udbetalt Andelshaverne for Mælk 324172 Kr.

23 Øre, altsaa..... 3.70 — —

Forskel..... 1.34 Øre pr. Pd.

Driftsudgift..... 0.36 — —

Overskud... 0.98 Øre pr. Pd.

afsætningen har ogsaa her været meget livlig hele Aaret. Der er lavet Ost af 1,016,119 Pd. Sødsmælk, 1,904,199 Pd. Skummetmælk og 84,362 Pd. Kærnemælk, og der er solgt Ost for 84,410 Kr., nemlig foruden Blandingsost og lidt Skummetmælksost til Interessenterne 123,834 Pd. Gouda- og Edamost samt 109,977 Pd. 25 pCt. Sødsmælksost, der har indbragt fra Fremmede lidt over 78,000 Kr.

Det endelige Resultat bliver, at hvert Pund Mælk er udbragt til en Nettopris af $3,70 + 0,98 = 4,68$ Øre eller 18,72 Øre pr. Kande, netop det samme Beløb som i 1906, trods det at Smørprisen har været, som foran anført, mindre høj end i 1906. — Og dette Resultat, 18,72 Øre pr. Kande, er vel at mærke en ren Nettopris hjemme ved Stalddøren; men overses maa det jo ikke, hvad ogsaa Regnskabet udviser, at Mælken, som Andelshaverne have faaet hjem, her beregnes til 1 Øre pr. Pd., idet dog ingen behøver at tage mere hjem, end hvad han selv ønsker.

Det vestjyske Andelsmælkeri, hvis Regnskab har været fremdraget i de sidste 6 Aarsberetninger, har i Tiden $\frac{1}{11}$ 1906— $\frac{31}{10}$ 1907 modtaget 10,664,926 Pd. Sødsmælk, som er 984,024 Pd. mere end i 1906, hvilket Bestyreren ganske naturlig kalder en ret betydelig Stigning. — Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør, der, som omtalt i sidste Aarsberetning, gik ned lidt efter lidt fra 1887—90 at være 29,4 til i 1905 at være kun 25,6, og som i 1906 var 25,7, har i 1907 været 25,85, — altsaa Nedgangen synes foreløbig at være standset; men den stærke Stigning i Mælkemængden giver jo dog en Stigning i Smørudbyttet af 35,750 Pd., — eller c. 15 Pd. pr. Ko.

Driftsudgifterne have her i 1907 været 391 Øre pr. 1000 Pd. Mælk, medens de i 1906 og 1905 vare henholdsvis 395 og 405 Øre. — Bestyreren skriver, at Stigningen i Brændselsudgifterne fra 27,8 til 35,7 Øre pr. 1000 Pd. Mælk skyldes de høje Kulpriser, men tilføjer, at der i 1907 ligesom i 1906 er blevet dampkogt c. 1000 Tdr. Kartofler til Andelshavernes Svin. — Endvidere skriver han, at Oste-

UDGIFTER
paa et vestjysk Andelsmælkeri.

	Ialt Kroner	Øre pr. 1000 Pd. Mælk
Kørsel af Mælk	20499.39	192.2
— Kul og Smør	382.18	3.6
Lønninger	5328.56	50.0
Brændsel	3814.30	35.7
Is	160.00	1.5
Dritler og Pergament	4495.95	42.2
Olie og Fedt	194.46	1.8
Salt og Farve	964.58	9.0
Rengøringssager	119.60	1.1
Papir og Porto	173.56	1.6
Vedligeholdelse af Bygning og Vej	348.93	3.3
— og Fornylse af Inventar	1689.96	15.9
Renter, Afdrag og Skatter	2159.84	20.2
Andre Udgifter	1414.01	13.3
Ialt ...	41745.32	391.4

INDTÆGTER
paa et vestjysk Andelsmælkeri.

412463 Pd. Smør (à 96.68 Øre)	398777.84 Kr.
10112398 - Sk.- og Kærnemælk til Andelsh. à 1/2 Øre	50561.99 —
62048 - — - — i Detail à 1 Øre ..	620.48 —
12915 - Ost à 1 Øre	129.15 —
Affaldsmælk	310.30 —
Andre Indtægter	1035.37 —
Ialt ...	451435.13 Kr.

Der er ialt indvejet 10664926 Pd Sødmælk, som er
udbragt i 4.233 Øre pr. Pd.

Der er udbetalt Andelshaverne for Mælk 398400 Kr.

77 Øre, altsaa 3.736 — —

Forskel 0.497 Øre pr. Pd.

Driftsudgift 0.391 — —

Overskud ... 0.106 Øre pr. Pd.

lavningen, der foretages for de Andelshavere, der ønske det, for 1 Øre pr. Pd. Ost, nærmest er i Aftagen, fordi Andelshaverne have Brug for Mælken til Opdrættet. — Og endelig meddeler han, at i 1907 ere Smørpengene ugentlig blevne fordelte efter Flødeenheder, hvilket er Aarsagen til, at »Overskuddet« er blevet mindre end tidligere, og han tilføjer, at der synes at være almindelig Tilfredshed med denne Afregningsmaade.

Smørprisen har her været 96,⁶⁸ Øre pr. Pd., medens den i 1906 var lidt over 1 Kr. pr. Pd. — Prisen her er altsaa $3\frac{1}{3}$ Øre pr. Pd. mindre end i 1906, men den er næsten 1 Øre pr. Pd. større end de tre foregaaende Aars Gennemsnitspris.

Det endelige Resultat bliver her, som Regnskabet udviser, at hvert Pd. Mælk er udbragt til en Nettoværdi af $3,736 + 0,106 = 3,842$ Øre, idet Skummetmælk og Kærnemælk her bogføres til kun $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd. — Nettoindtægten pr. Kande er altsaa her 15,³⁷ Øre, medens de tilsvarende Tal for 1906 og 1905 vare henholdsvis 15,⁹⁶ og 15,¹⁷ Øre. —

Et tredie stort jysk Andelsmælkeri, hvor der i 1906 blev indvejet 10,⁵⁶ Mill. Pd. Mælk, medens Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør var 25,⁸¹, og Salgsprisen pr. Pd. Smør var 100,⁷² Øre, har i 1907 haft 11,⁶¹ Mill. Pd. Mælk med et Mælkeforbrug til 1 Pd. Smør af 25,⁴⁸ og en Salgspris pr. Pd. Smør af 97,²². — Altsaa ogsaa her er der en Stigning i Mælkemængden af c. 10 pCt., og samtidig er der Fremgang i Mælkefedmen, alt imedens Smørprisen er c. $3\frac{1}{2}$ Øre lavere end i 1906, men dog naar den anselige Højde af over 97 Øre pr. Pd.

For alle disse Mælkerier ses der at have været en anselig Stigning i Mælkemængden og Smørmængden, og i god Overensstemmelse hermed var Overskudsudførselen af Smør, som allerede nævnt, stigende til 167 Mill. Pd., hvilket betegner en Stigning af over 10 pCt. i Sammenligning med Gennemsnittet af de tre foregaaende Aar.

Tabel II.
Englands Indførsel af Smør i Cwts.
 (1 Cwt. = 101.6 Pd. dansk).

Fra	1903	1904	1905	1906	1907
Rusland	484328	404717	461140	606549	657649
Sverige	212232	206791	188209	182803	226740
Danmark	1771654	1708619	1630363	1675761	1818811
Tyskland	12507	4080	5372	10701	7297
Holland	343761	252262	209897	195366	168496
Frankrig	454088	371061	348442	319401	281306
New Zealand . .	249879	294982	300418	311672	313863
Victoria	98177	255716	227574	287190	288670
N. S. Wales . . .	21371	159622	168531	180655	201568
Queensland . . .	786	59475	54188	77982	97605
Kanada	185437	268607	292117	192093	34753
Forenede Stater	42405	68754	84874	157312	1063
Andre Lande . .	185069	186319	176739	140898	118534
Ialt	4060694	4241005	4147864	4338583	4216435

I Forbindelse hermed er det af Interesse at se paa Tallene i Tabel II for den engelske Statistik for Kalender-aaret 1907. — Englands Indførsel af Smør har været lidt mindre end i 1906 og lidt mindre end Gennemsnittet for de tre foregaaende Aar; men Stigningen i Tilførselen fra Danmark er stor og iøjnefaldende, trods det at det sydsvenske Smør nu kommer til England i stigende Mængde direkte fra Sverige, medens det tidligere i større Mængde gik over Kjøbenhavn. — Saavel fra Holland som fra Frankrig er Tilførselen stærkt aftagende gennem alle de fem Aar, som Tabellen omhandler. Mængden af hollandsk Smør var i 1907 endog mindre end det halve af, hvad den var fire Aar tidligere. — Fra de australske Kolonier har Tilførselen derimod været større i 1907 end i 1906 og de

foregaaende Aar; men saavel fra Kanada som fra de Forenede Stater har Tilførselen været meget stærkt aftagende. — Smørtilførselen fra Danmark har i 1907 udgjort 43,1 pCt. af Englands Indførsel og er bleven betalt med 45,4 pCt. af den hele Smøringførsels Værdi, som er næsten 22½ Mill. *Lst.*

Hvad O s t e p r o d u k t i o n e n dernæst angaar, har den været særdeles heldig stillet i 1906—07. — Vejrliget har ikke lagt nogensomhelst Hindring i Vejen, saaledes som Tilfældet ofte tidligere har været, naar pludselig og vedholdende Sommevarme har voldt Sorger; de nærmest foregaaende Aars Arbejde paa at vække Interesse for Forbedring af Ostens Kvalitet er nu begyndt at bære god Frugt; og dertil kommer, at Efterspørgslen hele Aaret har været usædvanlig god. Alle Kvaliteter har man kunnet sælge til høje Priser.

Tabel III.
Danmarks Ind- og Udførsel af Ost
i Tusinde Pund.

Aar	Indførsel	Udførsel	Overskuds-Indførsel
1902—1903	1887	163	1724
1903—1904	1896	129	1767
1904—1905	1843	191	1652
1905—1906	1701	754	947
1906—1907	1747	1435	312

Som omtalt i sidste Aarsberetning (T. f. L. 1907 S. 220—222) steg Ostepriserne i 1906, og Afsætningen forøgedes ved Eksport ikke alene til England og Tyskland, men ogsaa til Sverige, hvor Produktionen i 1906 var ualmindelig lille. Derved udtømtes Lagrene stærkt, og de ere siden vedblevne at være kun meget lidt fyldte. — I

Tabel III ses, at Indførselen omtrent har været af samme Størrelse som de nærmest foregaaende Aar, men at Udførselen har været forholdsvis stærkt stigende i de sidste to Aar. Undersøges imidlertid Eksportens Størrelse i de forskellige Kvaliteter, viser det sig, at det var særlig i Oktober Kvartal 1906, at Eksporten var mærkelig stor, nemlig 961,000 Pund, medens den derefter i de tre Kvartaler i 1907 kun har været 201,000, 163,000 og 111,000. —

Det var særlig den usædvanlige Efterspørgsel fra Sverige, der foranledigede, at Eksporten i Kalenderaaret 1906 kom til at beløbe sig til over $1\frac{1}{2}$ Mill. Pd.; men en saadan Efterspørgsel kan jo ikke ventes at komme igen ret ofte; thi som Regel vil Sverige ventelig fremtidig, som hidtil, kunne forsyne sig selv med billig Ost. Og oversees maa det jo ikke, at der i 1907 hele Aaret har været en udmærket Efterspørgsel her paa det hjemlige Marked, saa det ligger nær at antage, at de Priser, man har kunnet opnaa i England, under disse Forhold kun have været lidet fordelagtige.

Mærkeligt er det iøvrigt, at Statistikken ikke viser Nedgang i Indførselen; thi det er en Kendsgerning, at der i de senere Aar her i Landet har været en ikke ringe Forøgelse i Produktionen af fed og halvfed hollandsk Ost, og nu er ogsaa Produktionen af store Schweizerost i Tiltagen. Foruden sin store Produktion paa Sjælland har Mejeriejer Trock i 1907 bygget et stort Osteri ved Svendborg, hvor der samtidig kan laves Ost i fire store Schweizerkedler, og baade paa Trifolium ved Haslev og paa Langeland bliver der nu ogsaa tilvirket Schweizerost. — Forbruget af god Ost maa være i Tiltagen her i Landet, og man tør forhaabentlig vente, at Forbruget yderligere kan tiltage, jo bedre og mere fejlfri Produktionerne blive.

Glædeligt er det, at Kvaliteten af Osten synes fremdeles at være i god Fremgang paa mange Mælkerier. — Endnu er det vel for tidligt i saa Henseende at udtale sig om Betydningen af Mælkens Pasteurisering; men denne Arbejdsmaade synes i det sidste Par Aar at være kommen

ind i et mere sundt Spor end tidligere, derved at man har opgivet Anvendelsen af nogen særlig Ostegær og nu kun anvender, ligesom almindelig ved den sædvanlige danske Osteproduktion, Tilsætning af frisk Kærnemælk eller omhyggelig tilberedt syrnet Skummetmælk, ligesom den der anvendes ved Flødens Syrning. — Flere og flere Mælkerier faa Lagringslokalerne forbedrede, og nævnes kan det ogsaa, at den i Amerika i nogle Aar meget benyttede Svøbning med Ostevoks nu ogsaa begynder at anvendes med Held her i Danmark, hvor den, rigtig anvendt, uden Tvivl vil kunne bidrage til at lette Arbejdet i de store Ostelagre, formindske Svindet og samtidig forbedre Ostens Udseende ved at bevare Skorpen glat, tynd og ren.

Ved Omtalen af Aaret 1907 maa der dernæst dvæles ved den for det danske Mælkeribrug interessante historiske Begivenhed, at man den 10. Juni 1907 kunde holde 25 Aars - Jubilæums - Fest*) paa Andelsmælkeriet Hjedding i Ølgod Sogn. — Der ere adskillige andre Centrifuge-Mælkerier her i Landet, der ere mere end 25 Aar gamle; men af de typiske danske Andelsmælkerier er Hjedding det ældste, og det er det, der har været Mønstreret til Efterligning. Der var tidligere Fællesmælkerier, som tilhørte enkelte Mænd, der var Herregaardsmælkerier, hvortil der blev købt Mælk, og der var Fællesmælkerier, som tilhørte en Kreds af Mænd, altsaa Aktiemælkerier, der ofte købte Mælk fra en større Kreds af Landmænd, men hvor Aktie-Ejerne vare dem, der løb Risikoen og toge Fortjenesten eller Tabet, som det kunde falde.

Det for 25 Aar siden nye**) ved Hjedding Mælkeri, og det, der blev det typiske for det og dets mange Efterlignere, var, at det straks ved Stiftelsen blev grundet paa Sammenslutning, saaledes at alle Deltagerne løb

*) Se »Hjeddings Andelsmælkeri«, Mælkeritidende 1907, S. 449—471 og S. 487—498.

**) Se »Hvem er Andelsmælkeriernes Opfinder«, Mælkeritidende 1907, S. 211—213.

fælles Risiko og søgte fælles Fordel. Der var ingen Aktie-Ejere, der behøvedes ingen kontant Indbetaling, som gjorde det umuligt for de Uformuende at komme med, og der var ingen, der havde særlige Interesser at varetage fremfor de andre Mælkeleverandører. Samtlige Andelshavere havde ved deres Underskrift forpligtet sig til at indestaa for Mælkeriets Gæld og til i et bestemt Aaremaa! at levere deres Mælk til Mælkeriet. — Hele Fortjenesten skulde deles lige i Forhold til Mælkemængden.

Netop det, at der var ingen, der skulde have Fortjeneste paa de andres Bekostning, og at endog de mindste Husmænd kunde komme med uden kontant Indskud, viste sig at blive af den største Betydning for Andelsmælkeriets Trivsel, idet det derved fik den almindelige Tilslutning, som det ofte blev Fællesmælkeriernes Ruin, at de savnede, og som det var nødvendigt at have for at faa en stor Mælkemængde samlet, saaledes at Driftsudgifterne kunde blive forholdsvis smaa og Nettoindtægten forholdsvis stor.

I de forløbne 25 Aar har Danmark faaet c. 1130 Andelsmælkerier, hvortil nu daglig samles den største Del af Landets stærkt stigende Mælkemængde, nemlig henimod 5000 Mill. Pd. aarlig fra c. 160,000 Andelshavere. — Produktionen af det uensartede og daarlig betalte Bønder-smør er ophørt, og i de 25 Aar er Landets Overskudsudførsel af Smør stegen fra 22 Mill. Pd. til nu at være 167 Mill. Pd.; men Udviklingen kræver fremdeles i mange Henseender Agtpaagivenhed. Der er endnu Mangler at afhjælpe og Forhold, der maa søges forbedrede, hvis vi ville gøre os Haab om at bevare det danske Smørs Anseelse paa det engelske Marked og dær fremdeles stadig opnaa de bedste Priser.

Nu mere end nogensinde er det nødvendigt at være agtpaagivende med Smørrets Vandindhold. I mange Aar have Englænderne fra Tid til anden klaget over for stort

Vandindhold særlig i irsk, men ogsaa af og til i dansk Smør. Nu ved Nytaar 1908 er der traadt en i 1907 vedtagen engelsk Lov i Kraft, ifølge hvilken det forbydes i England at indføre og forhandle Smør med over 16 pCt. Vand, og Overtrædelse af denne Lovbestemmelse kan straffes med Konfiskation eller, hvis Partiet er blevet solgt, inden Undersøgelsesresultatet foreligger, med en Bøde saa stor som Værdien af hele det paagældende Vareparti.

Ganske naturlig forlange de engelske Smørhandlere, at de danske Afskibere skulle garantere, at Vandindholdet ikke overstiger 16 pCt., og de danske Eksportører lade nu Ansvarret i saa Henseende gaa videre til Mælkerierne. — Efter dansk Lov er det imidlertid ikke strafbart, at Smørret indeholder lidt mere end 16 pCt. Vand, saa her er der et Forhold, der saa at siges maa handles om, nemlig hvem der skal bære Ansvarret. Og Formanden eller Bestyrelsen for Mælkeriet maa ikke være blind for, at er Smørret solgt saaledes, at Mælkeriet skal bære Ansvarret, saa bliver det selve Interessentskabet, der i paagældende Tilfælde maa bære Tabet af Værdien af en eller maaske to Ugers Smør; thi at kræve Erstatning hos Mejeribestyreren vil i Reglen intet kunne nytte, da han i de fleste Tilfælde vil være ude af Stand til at kunne udrede denne.

Det er vel fra forskellig Side blevet gjort gældende, at Mejeristen maa bære Ansvarret, og at han hver Dag maa undersøge Smørrets Vandindhold; men i saa Henseende vil der let indtræde mange Vanskeligheder. En enkelt uheldig Kærning, hvoraf Prøven maaske tages i England, kan foranledige Ulykken, og tilmed maa det erindres, at to Vandbestemmelser i samme Drittel kunne give noget forskellige Resultater endog for den øvede Kemiker. — Enhver Uregelmæssighed ved Smørrets Kærning og Æltning maa søges undgaaet. Stor Agtpaagivenhed saavel fra Mejeristens som fra Personalets Side er nødvendig, — og kan der være Tvivl om, at en Kærnings Vandindhold er tilstrækkelig lavt, bør Smørret altid holdes til-

bage og sælges til Hjemmeforbrug. — Eksporteres maa det ikke.

En anden Vanskelighed, der jo længe har været til Stede paa Mælkerierne, er den, at ikke al Mælken ved Indvejningen er saa ren og frisk, som den burde være. Men i denne Henseende er det dog nu glædeligt, at man ved flere og flere Andelsmælkerier nu indrømmer Sagens Betydning for Smørrets Kvalitet og erkender, at Vanskeligheden ikke klares ved at sige, at det maa være Mejeristens Sag at bedømme Mælken og kassere den daarlige. — Rundt om i Landet er der blevet dannet Mælkebedømmelsesforeninger, hvis Mælkerier besøges af en særlig »M æ l k e d o m m e r«, der hjælper Mejeristen med at bedømme Mælken og paapege Aarsagen til Fejlen. — F. Eks. indenfor Fyns Mejeriforening blev der sidste Vinter holdt 51 Foredragsmøder om denne Sag, og der stiftedes 5 Foreninger, der begyndte Virksomheden 1. Maj 1907 med 6 Mælkedommere. Og disse fem Foreninger omfattede tilsammen 76 Mælkerier med 10,200 Andelshavere og c. 56,500 Køer. — Foreningernes Navne ere: Svendborg Amts Mælkebedømmelsesforening, Langelands do., Faaborg Omegns do., Midtfyns do. og Vestfyns do. —

Loven af 19. April 1907 angaaende Tilvirkning og Forhandling af Margarine m. m. er allerede omtalt S. 22—23. Dens Betydning for Mælkerierne er væsentligst at forhindre Bedragerier i Handelen med Smør og Fløde, og i saa Henseende maa man være glad ved Loven i dens ny Skikkelse. Derimod har der i Aarets Løb været en Del Misfornøjelse blandt Mælkeribestyrerne med den Maade, hvorpaa den saakaldte »Smørmærkelov« (Loven om Handel med samt Ind- og Udførsel af Landbrugsprodukter) er bleven bragt ud i Livet, og der søges oparbejdet en Stemning for snart at faa denne Lov eller i hvert Fald de den vedrørende kongelige Anordninger og ministerielle Bekendtgørelser ændrede i Retning af at foraarsage mindre Uejlighed og Bryderi paa Mælkerierne og i Hjemmehandelen.

Som en ret betænkelig Sag for Arbejdets gode og omhyggelige Udførelse paa Mælkerierne maa det dernæst omtales, at der i det sidste Par Aar har vist sig en tiltagende Mangel paa Mejersker og Undermejerister. Hvorledes denne Mangel maa søges afhjulpet, er der ikke her Plads til nærmere at drøfte, men det maa noteres som en Kendsgerning, at Tilstanden allerede nu foranlediger, at der maa gives højere Lønninger, og da det jo som Regel paa Andelsmælkerierne er Mælkeribestyreren, der maa holde Folkene, er det foreløbig ham, som det gaar ud over. Men saaledes kan det selvfølgelig ikke blive ved. Mange Bestyrere have i det sidste Aar maattet udbetale saa meget i Folkelønninger, at de selv næsten ingen Nettofortjeneste have faaet. Og Mejeriforeningerne og Bestyrelserne for Andelsmælkerierne bør ikke tøve med at tage under Overvejelse, om de ikke helst straks maa lønne Bestyrerne bedre, saaledes at Mælkerierne fremdeles kunne faa gode Folk, eller om man skal risikere, at der slaas af paa Fordringerne til omhyggelig Pasning af Maskinerne og omhyggelig Rengøring, hvorved let Produkternes Kvalitet kan forringes, og store Tab kunne paaføres Mælkerierne.

Under disse Forhold er det naturligt, at Bestyrerne ere interesserede i Indførelsen af arbejdsbesparende Maskiner og Arbejdsmaader, og der er næppe Tvivl om, at dette Forhold har bidraget til, at mange Bestyrere have faaet anskaffet Kærneæltene. I denne Forbindelse kan ogsaa den foran omtalte Svøbning med Ostevoks fortjene Opmærksomhed. Men Vanskeligheden er ikke dermed klaret. — Der maa højere Lønninger til, bedre Værelser og maaske ogsaa regelmæssige Fritider. — Mange unge Folk forlade nu Mælkeribruget, fordi de finde Arbejdet strængt, for lavt lønnet og for bundet. — En Kendsgerning er det jo, at mange danske Mejerister have kun meget faa Fridage i Løbet af Aaret. — Netop nu, da Indtægterne af Mælkeribruget ere gode, bør Andelshaverne ikke tøve med i deres egen velforstaede Interesse at faa Lønningsforholdene ordnede til Arbejdspersonalets Tilfredshed.

Endelig maa det som en for det danske Mælkeribrug betydningsfuld personalhistorisk Begivenhed i Aarets Løb nævnes, at Konsulent J. Nissen-Dall, efter i flere Aar at have været syg, døde den 28. Juli. Hans Betydning for det danske Mælkeribrug er allerede smukt skildret i T. f. L. 1907 S. 489—91. Her skal kun mindes om, at han havde mange Venner blandt Mælkeribestyrrerne Landet over, og at det maa betegnes som et stort Gode, at der er erfarne unge Mænd rede til at tage Arbejdet op efter ham. — Virksomheden med Driftsstatistikken og Osteudstillingerne er overtaget af hans tidligere Assistent, Landbrugs-kandidat, tidligere Mælkeribestyrer J. Kyed, der nu er Lærer ved Dalum Mælkeriskole, og til Mælkerikonsulent for Fyn og det sydøstlige Jylland er udnævnt Landbrugs-kandidat Th. J. Brask fra den 1. Marts 1908 at regne.

Den ny Mælkerikonsulent er nu næsten 29 Aar gammel. — Født og opvokset i en vestjysk Bondegaard, tæt ved Bækmarksbro, kom han 17 Aar gammel til at lære Mælkeri hos sin Broder, den ansete Mælkeribestyrer Brask, Kildedyb ved Kolding. Efter i 6 Aar at have arbejdet ved det praktiske Mælkeribrug, gennemgaaet Salling Højskole og Ladelund Mælkeriskole kom han i 1902 til Landbohøjskolen. Her tog han i 1904 Eksamen med første Karakter, hvorefter han var Lærer ved Jandrup Højskole og dernæst bestyrede en Kærnestation i Rostock. — I Efteraaret 1906 rejste han til Amerika, hvor han har været Smørmester ved »The Kansas State Agricultural College«, en Tid har arbejdet i en stor Mælkeforsyning i Chicago og har gennemgaaet et Kursus paa den store Mælkeriskole i Madison i Wisconsin.

Thomas Jensen Brask har saaledes gennemgaaet en lang og alsidig saavel praktisk som theoretisk Uddannelse. — Som hans gamle Lærer er jeg glad ved at se ham komme hjem og tage fat med i Arbejdet for det danske Mælkeribrugs fortsatte Udvikling.